

DEVİRİMCİ GENÇLİK KÖPRÜSÜ

Bahriye Kabadayı'nın *Devrimci Gençlik Köprüsü* adlı belgeseli, İstanbul Film Festivali'nde 10 Nisan'daki '68 ve Mirası' başlıklı panelin öncesinde gösterilecek. Film, 68'in kırkıncı yıldönümünde, o günün direniş hareketleriyle bugünün direniş hareketleri arasındaki farklılıkları ve yakınlıkları düşünmek için güzel bir vesile sunuyor.

Devrimci Gençlik Köprüsü, Türkiye'de sol muhalefetin tarihi ve bu hareketin 68'de "Doğu Sorunu" olarak tartışılan bugünün "Kürt Sorunu"yla kurduğu ilişki üzerine çok vurucu bir yapımdır. İstanbul'a birinci köprü'nün yapımının tartışıldığı dönemde bir grup devrimci genç "Boğaz'a değil Zap'a Köprü" diyerek 1969 yazında İstanbul'a önerilen köprü modeline uygun bir köprüyü Hakkari'de yapmaya giderler. Abdi İpekçi yönetimindeki Milliyet Gazetesi'nin de desteklediği köprü projesi türlü zorluklara rağmen tamamlanır ve 1999 yılında faili meçhul bir bombalamanın kurbanı olana kadar yöre halkına hizmet eder. *Devrimci Gençlik Köprüsü* sembolik gücünü pratik etkisinden de alan bu direnişi anlatmak için farklı belgesel teknikleri kullanıyor. Filmde Zap'a köprüyü yapmaya gitmiş 68'lilerle, köprü'nün yapımına tanık olmuş yöre halkıyla, yerel tarihçilerle, yöredeki kamu görevlileriyle, yörede

yaşayan bugünkü genç nesille görüşmeler yapılmış, arşiv görüntüleri kullanılmış. Ayrıca yönetmen Bahriye Kabadayı'nın İstanbul'dan Hakkari'ye yaptığı yolculuk hem bu görüşmeler arasında görsel bir köprü kurmuş hem de bu yolculuk yönetmenin üst sesine motivasyon vermiş. Bu yönetmenlik tercihlerinden dolayı *Devrimci Gençlik Köprüsü* alışlagelmiş bir belgesel anlatımına sahip. Fakat bu alışlagelmiş teknik kesinlikle seyirciye bir metin dikte eden, onun hayalgücünü kısıtlayan bir belgesel yaratmamış. Zap'taki köprü'nün tarihi öneminin yanında, köprü imgesinin metaforik gücü o kadar kuvvetli ki, *Devrimci Gençlik Köprüsü*, köprü olgusunu mekânsal ve zamansal olarak birçok farklı düzeyde düşünmeye teşvik ediyor. Devrim'in ne olduğundan artık daha az emin olursa da, *Devrimci Gençlik Köprüsü* 1968'in ve 2008'in devrimci gençleri arasında bir hafıza köprüsü. Bir zamanların Doğu Sorunu'yla bugünkü Kürt Sorunu'nu birlikte düşünmek için bir köprü. Ülkenin doğusundaki ve batısındaki sol muhalefeti birleştirmek için kurulması gereken köprüleri hayal etmeye zorlayan bir siyaset tahayyülü köprüsü. (Enis Köstepen)

BELGESELİN SELANİK BULUŞMASI

Kısa sürede batıdaki belgesel festivalleri içinde önemli bir yer edinen Selanik Belgesel Festivali, 7-16 Mart 2008 tarihleri arasında 10'uncu yılını kutladı.

Selanik Belgesel Festivali, nitelikli seçkisi kadar yan etkinlikleri, master class'ları, panelleri, yönetmen söyleşileriyle dolu dolu geçen, yaratıcı belgeselle piyasa işi yapım-

lar arasında hassas bir denge tutturmaya çalışan, market bölümüyle işin ticari boyutuna da el atan oturmuş bir organizasyon... Türkiye'den bu yıl *İbret Olsun Diye* ile

Pyhän kirjan varjo

Hollanda ortak yapımı *Burhan Uygur: Sanatçının Tutkusu* filmlerinin yer aldığı festival, dünya belgeselinin hal-i pür melali hakkında fikir verecek bir çeşitliliğe sahipti. Karşımızda, Discovery-National Geographic tarzının peşinden giden Joe Berlinger-Bruce Sinofsky gibi 'marka'lardan

sosyal mevzulardan kahraman devşiren filmlere; muhalif söylemlerden sinemasal başyapıtlara kadar geniş bir yelpaze var. Dominik Cumhuriyeti'nin şeker kamışı tarlalarında köle misali çalışan Haitili göçmenlerin trajedisini, ben-merkezci bir rahibin kahramanlaştırılması üzerinden dramatize eden *The Price of Sugar*, mesela. Ya da deneyimli Fin belgeselci Arto Halonen'in, "Türkmenbaşı" Saparmurat'ın baskıcı rejimini besleyen şirketlerin peşine düştüğü -bu arada Türk yatırımcıların da bizim medyadan öğrenemediğimiz kirliliğini deşifre eden- filmi *Pyhän kirjan varjo*'da (*Shadow of the Holly Book*), çok saygıdeğer bir iş yapmakla birlikte Michael Moore'un bir karikatürü olmaksızın kurtulamaması... Öte yanda, belgesel alanının sinemasal anlatım bakımından ne denli verimli topraklara sahip olduğunu gösteren *Manda Bala (Send a Bullet)*, *Up the Yangtze*, *Paradise-Three Journeys in This World* gibi yapıtlar... (Necati Sönmez)

LONDRA POSTASI

■ ALISA LEBOW

Otobiyografik film yapan çoğu sinemacı ilham almak veya hafızalarını doğrulamak için kişisel aile arşivlerinden yararlanıyor. Bu malzeme sinemacının çocukluğuna dair hafızasını doğruladığında adeta bir Kartezyen olumlama hizmeti görüyor: "Filme çekildim, öyleyse varım". Malzeme bellekle örtüşmediğindeyse aile mitolojisini eleştirmek için gayet uygun bir araç oluveriyor: Ailemin kamerası yalan söylüyordu, benimkisi doğruyu söylüyor, dercesine. Paradoksal bir biçimde, bu iki zıt yaklaşım hayli yaygın olsa da, ikisi de ezber bozan yaklaşımlar değil.

Neyse ki bu tür ezberlerin ötesine geçebilen, birinci şahıs kipinde yapılmış filmlere rastlamak mümkün. Sandhya Suri'nin pek çok festivale konuk olan ve yakınlarda DVD formatında yayımlanan filmi *I for India* (2006) bu istisnalardan biri. Suri bereketli aile arşiv-

I for India

vinden görüntüler kullandığı filmde kendi ailesinin sınırlarının ötesinde toplumsal ve tarihsel bir fenomene, İngiltere'ye göç eden Hintlilerin deneyimlerine eğiliyor. Suri ailesi 1960'larda, yani İngiltere'ye 'beyin göçü'nün en yoğun olduğu dönemde bu ülkeye yerleşmiş. Bu yıllarda Hindistan'dan 'eğitimlerini iletirip dönmek' amacıyla İngiltere'ye gelen, ama başta niyet ettikleri 'kesin dönüş'ü gerçekleştiremeyen pek çok profesyonel, özellikle de doktor, bilim insanı ve mühendis var. Suriler de İngiltere'ye taşınmalarından 17 yıl sonra hayli gecikmiş bir kesin dönüş girişiminde bulunuyor. Ancak Yash Suri'nin (yönetmenin babası) hastanedeki başarılı kariyeri sayesinde İngiltere'nin kuzeyinde tutturdukları hayat standardını Hindistan'ın kuzeyinde sürdüremeyeceklerini anladıklarında gerisin geri İngiltere'ye dönüyorlar.

Asıl mesleği tıp doktorluğu olan Yash Suri aynı zamanda bir amatör sinemacı.

Hindistan'daki ailesine göndermek için Süper 8 filmler çekip ses bantları doldurmuş, tıpkı pek çok Türkiyeli göçmen işçinin yaptığı gibi. Fakat Yash Suri bununla yetinmeyip onlar da ayısını yapabilsinler diye Meerut'taki ailesine bir set ekipman (Süper 8 mm kamera, projektör, teyp ve mikrofon) göndermiş. Dolayısıyla ai-

lenin sıradışı film arşivinde tatmin edici bir karşılıklık söz konusu.

Darlington'da yaşayan Suri ailesi Hindistan'daki akrabalarına İngiltere'de karşılaştıkları tuhaf ve egzotik âdetlerle ilgili filmler gönderirken, Hindistan'daki ailenin gönderdiği film-mektuplarda bu tür bir kendine dönük etnografi çabasına rastlanmıyor. Dahası film alışlageldik sömürgeci bakışı tersine çevirmenin ötesinde görsellerin kayda geçmediği şeyleri (zira Süper 8 kamera kullanımı da doğumgünü partileri, aile tatilleri, gibi olaylarla sınırlı kalıyor) işitsel düzlemde yansıtıyor: gurbetteki özlemler, muğlaklıklar, hırslar ve pişmanlıklar. Bu göçmenlik hikâyelerine sahne olan kültürel ortamı, yaygın yabancı düşmanlığını göstermek için ise yönetmen 1960, 70 ve 80'li yılların BBC programlarından kesitleri stratejik bir biçimde montajlamış.

Özellikle Almanya veya Basra Körfezi'ndeki Türkiyeli göçmenlerin deneyimlerini anlatan bir film güzel olmaz mı? Bu iş için zengin bir görsel/işitsel aile arşivi yeterli olacaktır. Etrafınızda böyle bir arşiv varsa bana da haber verin. E-mail adresim: alisa.lebow@brunel.ac.uk

(Çeviri: Başak Ertür)

Alisa Lebow Londra'daki Brunel Üniversitesi'nde belgesel kuramı, tarihi ve prodüksiyonu üzerine ders veren bir sinemacı ve akademisyen. Ayrıca docistanbul Belgesel Araştırmaları Merkezi'nin de kurucu üyelerinden.

BU AYKI FESTİVALLER

Full Frame Belgesel Film Festivali	3-6 Nisan 2008	www.fullframefest.org
goEast - Orta ve Doğu Avrupa Filmleri Festivali	9-15 Nisan 2008	www.filmfestival-goeast.de
Hot Docs	17-27 Nisan 2008	www.hotdocs.ca
Visions du Réel	17-23 Nisan 2008	www.visionsdureel.ch
Cinarchea Arkeoloji Film Festivali	23-26 Nisan 2008	www.uni-kiel.de/cinarchea

BAŞVURU TARİHİ YAKLAŞAN FESTİVALLER

Message To Man Belgesel, Kısa ve Animasyon Film Festivali	15 Nisan 2008	www.message-to-man.spb.ru
Golden Apricot Film Festivali	15 Nisan 2008	www.gaiff.am
Karlovy Vary Film Festivali	18 Nisan 2008	www.kviff.com
IDFA	1 Mayıs 2008	www.idfa.nl